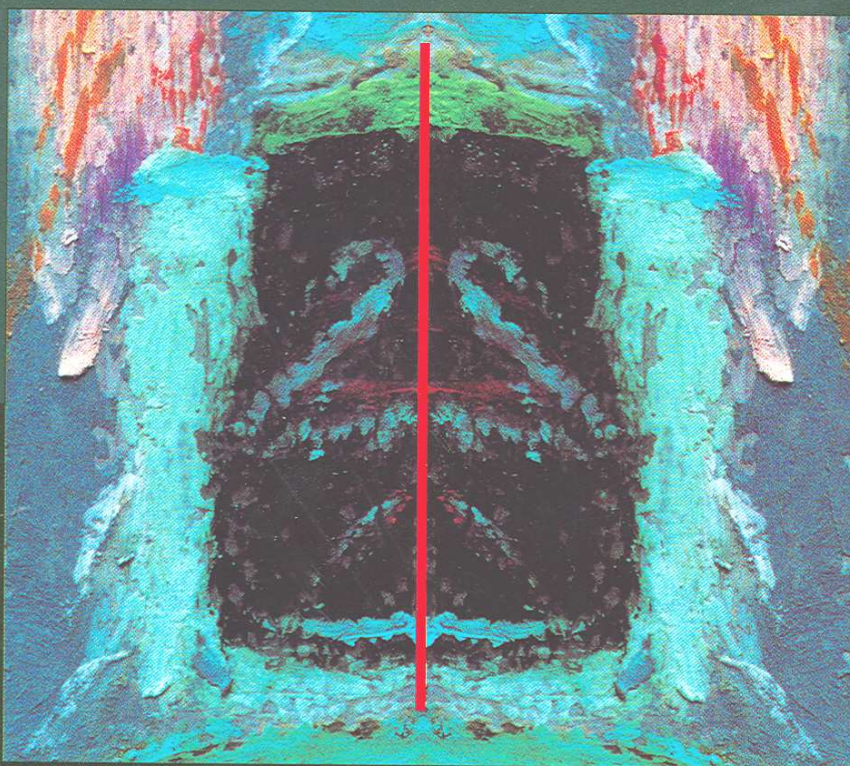

KERYKS

MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD KATECHETYCZNO-PEDAGOGICZNO-RELIGIJNY
INTERNATIONALE RELIGIONSPÄDAGOGISCH-KATECHETISCHE RUNDSCHAU
III 2004 2

Pedagogika religii / Religionspädagogik

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Wydział Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Institut für Katholische Theologie der Hochschule Vechta – Lehrstuhl für Praktische Theologie:
Religionspädagogik und Pastoraltheologie
Institut für Religionspädagogik und Katechetik der Katholisch-Theologischen Fakultät der Universität in Wien

Kolejny numer naszego periodyku poświęcony jest pedagogice religii jako dyscyplinie naukowej. W dziale artykułów refleksje autorów dotyczą: etapów przechodzenia od katechetyki do pedagogiki religii i rozwoju tegoż przedmiotu w obszarze języka niemieckiego (A. A. Bucher), powiązania rozważań teologicznych i pedagogicznych w tej materii (N. Mette). W tym kontekście pojawia się też pytanie, czy pedagogika religii nie powinna stać się nauką postrzegania zmieniającej się rzeczywistości (R. Englert), z czym koresponduje myśl dotycząca oscylacji między pragmatyzmem a logiką komunikatywnych badań (U. Greiner). Pedagogika religii nie przestaje być przedmiotem dyskusji w relacji do nauk pokrewnych (W. Bartholomäus). W ramach całości rozważań ważny jest aspekt ekumeniczny, wychowanie w duchu ekumenicznym, rozumienie pedagogiki religii z perspektywy ewangelickiej i pytanie o jej status naukowy (B. Milerski), co znajduje także przedłużenie w refleksji nawiązującej do chrześcijańskiej szkoły teologicznej w ujęciu H. R. Niebuhra (M. Patalon). Nauczanie religii i jego skuteczność powinny być wsparte społecznym katechumenatem Kościoła (J. Bagrowicz). Dział artykułów podsumowują dywagacje wokół pytania: Jak uprawiać pedagogikę religii? (C. Rogowski).

Dział praktyczny przedstawia rozważania autorów niemieckojęzycznych dotyczące dydaktyki korelacji i jej rozumienia.

Dział recenzji przybliży kilka nowych publikacji z obszaru języka niemieckiego i z Polski.

W dziale sprawozdań E. Maltrowsky omawia wykład inauguracyjny prof. M. Jäggle (wygłoszony 18 marca 2004 r. na Fakultecie Teologicznym Uniwersytetu Wiedeńskiego) na temat zadań szkoły i religii w krajach Unii Europejskiej wobec procesu globalizacji.

Wprowadzono też nowy dział: Gość numeru, Gości mi będą wybitne osobistości ze świata nauki, kultury, gospodarki i polityki; tym razem jest to prof. Krzysztof Zanussi.

Die vorliegende Nummer unserer Zeitschrift ist der Religionspädagogik als wissenschaftlicher Disziplin gewidmet. In der Abteilung „Artikel“ betreffen die Betrachtungen der Autoren die Etappen des Überganges von der Katechetik zur Religionspädagogik und der Entwicklung dieses Faches im deutschsprachigen Raum (A. A. Bucher) sowie die Verbindung theologischer und pädagogischer Betrachtungen auf diesem Gebiet (N. Mette). In diesem Zusammenhang stellt sich auch die Frage, ob die Religionspädagogik nicht zur Wahrnehmungswissenschaft für eine sich verändernde Wirklichkeit werden sollte (R. Englert), womit der Gedanke der Oszillation zwischen dem Pragmatismus und der Logik kommunikativer Forschungen korrespondiert (U. Greiner). Die Religionspädagogik hört nicht auf, einen Gegenstand der Diskussion in ihrem Verhältnis zu den mit ihr verwandten Wissenschaften zu bilden (W. Bartholomäus). Wichtig im Gesamtzusammenhang der Betrachtungen sind der ökumenische Aspekt, die Erziehung im ökumenischen Geiste, das Verständnis der Religionspädagogik aus evangelischer Perspektive sowie die Frage nach ihrem wissenschaftlichen Status (B. Milerski), was auch in dem auf die christliche theologische Schule im Verständnis von H. R. Niebuhr Bezug nehmenden Beitrag weiter ausgeführt wird (M. Patalon). Der Religionsunterricht und seine Effektivität sollten durch ein soziales Katechumenat der Kirche unterstützt werden (J. Bagrowicz). Die Abteilung „Artikel“ wird von Erwägungen über die Frage zusammengefaßt, wie Religionspädagogik betrieben werden sollte (C. Rogowski).

Die Abteilung „Aus der Praxis“ präsentiert Betrachtungen deutschsprachiger Autoren zur Korrelationsdidaktik und zu ihrem Verständnis.

Die Abteilung „Rezensionen“ bringt dem Leser einige neue Veröffentlichungen aus dem deutschen Sprachraum und aus Polen näher.

In der Abteilung „Berichte“ bespricht E. Maltrowsky die Inaugurationsvorlesung von Prof. M. Jäggle (am 18. März 2004 an der Theologischen Fakultät der Wiener Universität) über die Aufgaben von Schule und Religion in den Ländern der Europäischen Union angesichts des Globalisierungsprozesses.

Eingerichtet wurde auch eine neue Abteilung „Gast dieser Nummer“. Als Gäste werden herausragende Persönlichkeiten aus der Welt der Wissenschaft, Kultur, Wirtschaft und Politik eingeladen; diesmal ist es Prof. Krzysztof Zanussi.

ISSN 1643-2444

TOWARZYSTWO NAUKOWE KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO

Rada Naukowa

Profesorowie:

Hans-Ferdinand Angel, Ks. Jerzy Bagrowicz, Gottfried Bitter CSSp
Martina Blasberg-Kuhnke, Anton Bucher, Aniela Dylus
Ks. Augustyn Eckmann, Rudolf Englert, Monika Jakobs, Martin Jäggle
Helmut Juros SDS, Stephanie Klein, Ilse Kögler, Stanisław Kulpaczyński SDB
Kazimierz Zbigniew Kwieciński, Ks. Stephan Leimgruber, Zbigniew Marek SJ
Roman Murawski SDB, Ks. Mieczysław Rusiecki, Monika Scheidler
Bogusław Śliwerski, Bp Franz-Peter Tebartz-van Elst, Dieter Wagner
Gabriel Witaszek CSSR, Irena Wrońska, Herbert A. Zwergel

Wissenschaftlicher Beirat

Professoren/innen:

Hans-Ferdinand Angel, Jerzy Bagrowicz, Gottfried Bitter
Martina Blasberg-Kuhnke, Anton Bucher, Aniela Dylus, Augustyn Eckmann
Rudolf Englert, Monika Jakobs, Martin Jäggle, Helmut Juros
Stephanie Klein, Ilse Kögler, Stanisław Kulpaczyński
Kazimierz Zbigniew Kwieciński, Stephan Leimgruber, Zbigniew Marek
Roman Murawski, Mieczysław Rusiecki, Monika Scheidler
Bogusław Śliwerski, Franz-Peter Tebartz-van Elst, Dieter Wagner
Gabriel Witaszek, Irena Wrońska, Herbert A. Zwergel

KERYKS

MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD KATECHETYCZNO-PEDAGOGICZNO-RELIGIJNY
INTERNATIONALE RELIGIONSPÄDAGOGISCH-KATECHETISCHE RUNDSCHAU
III 2004 2

Pedagogika religii / Religionspädagogik

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Wydział Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Institut für Katholische Theologie der Hochschule Vechta – Lehrstuhl
für Praktische Theologie: Religionspädagogik und Pastoraltheologie
Institut für Religionspädagogik und Katechetik der Katholisch-Theologischen
Fakultät der Universität in Wien

Komitet Redakcyjny

Ks. prof. dr hab. Cyprian Rogowski (Redaktor Naczelny)
Vogtei 14, D-37194 Wahlsburg,
e-mail: cyprian.rogowski@t-online.de cyprian.rogowski@uwm.edu.pl

Prof. dr hab. Martin Jäggle (Zastępca Redaktora Naczelnego)

Prof. dr hab. Egon Spiegel (Sekretarz Redakcji)

Ks. prof. dr hab. Stanisław Bielecki

Ks. prof. dr hab. Janusz Mariański

Recenzenci numeru

Prof. dr hab. Józef Baniak, Prof. dr hab. Karl Josef Lesch

Recenzenci artykułów

Prof. dr hab. Georg Baudler, Prof. dr hab. Martina Blasberg-Kuhnke
Prof. dr hab. Edward Ciupak, Prof. dr hab. Irena Borowik
Prof. dr hab. Maria Libiszowska-Zółtkowska, Prof. dr hab. Guido Meyer
Dr hab. Zbigniew Narecki, Prof. dr hab. Udo Schmaelzle, Prof. dr hab. Georg Steins

Redaktionsausschuss

Prof. Dr. habil. Cyprian Rogowski (Hauptschriftleiter)
Vogtei 14, D-37194 Wahlsburg
e-mail: cyprian.rogowski@t-online.de

Prof. Dr. habil. Martin Jäggle (Stellvertreter)

Prof. Dr. habil. Egon Spiegel (Sekretär der Redaktion)

Prof. Dr. habil. Stanisław Bielecki

Prof. Dr. habil. Janusz Mariański

Rezensenten der gesamten Nummer

Prof. Dr. habil. Józef Baniak, Prof. Dr. habil. Karl Josef Lesch

Rezensenten der Beiträge

Prof. Dr. habil. Georg Baudler, Prof. Dr. habil. Martina Blasberg-Kuhnke
Prof. Dr. habil. Edward Ciupak, Prof. Dr. habil. Irena Borowik
Prof. Dr. habil. Maria Libiszowska-Zółtkowska, Prof. Dr. habil. Guido Meyer
Dr. habil. Zbigniew Narecki, Prof. Dr. habil. Udo Schmaelzle, Prof. Dr. habil. Georg Steins

Opracowanie redakcyjne / Redaktion der Texte

Barbara Grodzieńska

Tłumaczenie tekstów / Übersetzungen der Texte

Herbert Ulrich

Projekt okładki i opracowanie graficzne / Umschlagentwurf und graphische Bearbeitung

Jerzy Durakiewicz

Skład komputerowy / Computersatz

SIC ET NON

Adres Redakcji / Redaktionsadresse

Towarzystwo Naukowe KUL

ul. Gliniana 21, PL 20-616 Lublin

Tel. (0-48-81) 525-01-93

Tel./Fax (0-48-81) 524-31-77

e-mail: keryks@inetia.pl

Zamówienia / Bezug

Zamówienia przyjmuje Redakcja i Dział Marketingu i Kolportażu TN KUL

Bezug durch die Redaktion

© Copyright by Towarzystwo Naukowe KUL, 2005

ISSN 1643-2444

Nakład 400 egz.

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

ul. Gliniana 21, PL 20-616 Lublin

Tel. (0-48-81) 525-01-93, Tel./Fax 524-31-77

e-mail: tnkul@kul.lublin.pl http://tn.kul.lublin.pl

Dział Marketingu i Kolportażu tel. (0-48-81) 524-31-77

Druk / Druck

Drukarnia „Tekst” s.j., ul. Wspólna 19, PL 20-344 Lublin

Spis treści

Inhaltsverzeichnis

Artykuły Beiträge

Od Redakcji Von der Redaktion	10
Gratulacje i życzenia Gratulation und Glückwunsch	14
Nowi członkowie Rady Naukowej Neue Mitglieder des Wissenschaftlichen Beirats	17
Gość numeru Gast dieser Nummer	21
Krzysztof Zanussi Czy Pan Bóg jest fotogeniczny? Ist der Herrgott fotogen?	27
Anton A. Bucher Od katechetyki do pedagogiki religii. Szkice o rozwoju przedmiotu w niemieckim obszarze językowym Von der Katechetik zur Religionspädagogik. Skizzen zur Entwicklung des Faches im deutschen Sprachraum	37
Norbert Mette Teologia w dialogu z pedagogiką Theologie im Gespräch mit der Pädagogik	61
Rudolf Englert Czy pedagogika religii powinna stać się nauką postrzegania? Soll die Religionspädagogik eine Wahrnehmungswissenschaft werden?	97
Ulrike Greiner „Look at what happens”: Między nowym pragmatyzmem a komunikatywną logiką badawczą: pedagogika religii a teoria nauk „Look at what happens”: Zwischen neuem Pragmatismus und kommunikativer Forschungslogik: Religionspädagogik und Wissenschaftstheorie	119
Wolfgang Bartholomäus Pedagogika religii jako nauka. Stanowisko do dyskusji Religionspädagogik als Wissenschaft. Eine Position zur Diskussion	139

	Jerzy Bagrowicz	173
	Spółeczny katechumenat Kościoła a skuteczność nauczania religijnego	
	Das soziale Katechumenat der Kirche und die Effektivität religiöser Unterweisung	
	Bogusław Milerski	195
	Ewangelicka pedagogika religii. Pytanie o jej status naukowy	
	Evangelische Religionspädagogik. Die Frage nach ihrem wissenschaftlichen Status	
	Mirosław Patalon	213
	Chrześcijańska szkoła teologiczna w ujęciu H. Richarda Niebuhra	
	Die christliche theologische Schule nach H. Richard Niebuhr	
	Cyprian Rogowski	231
	Jak uprawiać pedagogikę religii?	
	Wie soll Religionspädagogik betrieben werden?	
W kierunku praktyki Aus der Praxis	XXII Sympozjum Sekcji Dydaktyki AKRK 14-15 lutego 2003 r. w Schmerlenbach. Temat: Dydaktyka korelacyjna	253
	XXII Symposium der AKRK-Sektion Didaktik. Korrelationsdidaktik. Reader zur inhaltlichen Vorbereitung und als Arbeitsgrundlage des Symposiums vom 14.-15. Februar 2003 in Schmerlenbach	
	Egon Spiegel	253
	Przyporządkowanie dydaktyki korelacyjnej i symbolicznej	
	Zuordnung von Korrelations- und Symboldidaktik	
	Franz-Josef Bäumer	255
	Moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej	
	Mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
	Christian Cebulj	257
	Kompetencja wobec inności!?	
	Alteritätskompetenz!?	
	Bernhard Grümme	258
	Doświadczenie oparte na teorii inności – czy jest wyjściem z trudności dydaktyki korelacyjnej?	
	Alteritätstheoretische Erfahrung: ein Ausweg aus korrelationsdidaktischen Schwierigkeiten?	

Roland Kollmann	260
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Klaus König	263
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Ulrich Kropač	266
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Gudrun Lohkemper-Sobiech	268
Zdolność tworzenia relacji jako kompetencja postrzegania i interpretacji. Mały przyczynek do debaty o korelacji	
Beziehungsfähigkeit als Wahrnehmungs- und Deutungskompetenz Ein kleiner Beitrag zur Korrelationsdebatte	
Norbert Mette	270
Tezy o aktualności ugruntowanej hermeneutycznie dydaktyki korelacyjnej	
Thesen zur Aktualität einer hermeneutisch fundierten Korrelationsdidaktik	
Thomas Meurer	272
Boża korelacja	
Göttliche Korrelation	
Wolfgang Michalke-Leicht	276
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Franz W. Niehl	278
Korelacja	
Korrelation	

Burkard Porzelt	280
Moje zrozumienie dydaktyki korelacyjnej	
Mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Elizabeth Reil	283
Moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej	
Mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Oliver Reisl	287
Wzajemne zgłębianie dydaktyki korelacyjnej na tle teorii systemu	
Die wechselseitige Erschließung der Korrelationsdidaktik – auf systemtheoretischem Hintergrund	
Ulrich Riegel	289
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Richard Schlüter	292
Moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej	
Zum Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Werner Simon	294
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Regina Speck	298
Jakie jest moje rozumienie dydaktyki korelacyjnej na tle moich dotychczasowych doświadczeń i prac	
Was ist vor dem Hintergrund meines bisherigen Erlebens und Arbeitens mein Verständnis von Korrelationsdidaktik	
Egon Spiegel	303
Dydaktyka korelacyjna. Przyczynki do nowego jej określenia	
Korrelationsdidaktik. Beiträge zu ihrer Neubestimmung	
Mariele Wischer	305
Dydaktyka korelacyjna jako spotkanie u progu	
Korrelationsdidaktik als Bewegung an der Schwelle	

**Recenzje
Rezensionen**

- Hans-Georg Ziebertz, Boris Kalbheim, Ulrich Riegel. **309**
Religiöse Signaturen heute. Ein religionspädagogischer Beitrag zur empirischen Jugendforschung [Sygnatury religijne dziś. Przyczynek pedagogicznoreligijny do empirycznych badań nad młodzieżą] (Grzegorz Adamczyk)
- Mirosław Patalon, *Teologia a pedagogika. Teologia mediacji H. Richarda Niebuhra jako źródło inspiracji pedagogicznych [Theologie und Pädagogik. H. Richard Niebuhrs Theologie der Mediation als Quell pädagogischer Inspirationen]* (Cyprian Rogowski) **315**
- Zbigniew Kwieciński, Bogusław Śliwerski (red., Hrsg.), **318**
Pedagogika. Podręcznik akademicki [Pädagogik. Ein Hochschullehrbuch], t. (Bd.) 1-2 (Eugenia Malewska)

**Sprawozdania
Berichte**

- Eva Maltrovsky** **327**
Transgraniczne uczenie się. Zadanie szkoły i religii (jednej i wielu) w UE w obliczu globalizacji
Grenzüberschreitendes Lernen. Die Aufgabe von Schule und Religion(en) in der EU angesichts der Globalisierung

**Editorial and Table
of Contents****335**